

Hyvinvointitoimiala

Vastuhenkilöt:

Hyvinvointijohtaja
Liikunta- ja vapaa-aikapäällikkö

Toiminnan kuvaus

Hyvinvointitoimialan tehtävänä on edistää kaupungin strategiassa määriteltyjä tavoitteita erityisesti kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta tiiviissä ja hyvässä yhteistyössä muiden toimialojen ja yhteistyötahojen kanssa. Hyvinvointitoimialan tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi asukkaat, seurat, yhdistykset, järjestöt, eri viranomaiset sekä hyvinvointialue.

Hyvinvointitoimiala muodostuu liikuntapalvelujen tuottamisesta sekä liikuntaan liittyvien olosuhteiden ylläpidosta, osallisuudesta, maahanmuuttopalveluista sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kaupunkitason johtamisesta ja kehittämisestä. Lisäksi hyvinvointitoimialalta koordinoidaan aluekumppanuuspöytien toimintaa osana monimuotoista osallisuutta.

Hyvinvointitoimialan toiminta on arkilähtöistä ja koskettaa kaikkia ikäryhmiä sekä on luonteeltaan toimialat läpileikkävää.

Liikuntapalvelut ovat toimialan suurin kokonaisuus. Liikuntapalveluiden tehtävä on järjestää liikuntapalveluja ja terveyttä sekä hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen, ylläpitää ja kehittää liikuntapaikkoja sekä tukea kansalaistoimintaa. Liikuntapalvelut vastaavat myös liikuntaneuvonnasta sekä osin koulujen uinninopetuksesta.

Hyvinvointitoimiala vastaa vanhus- ja vammaisneuvoston sekä sotiemme veteraanien neuvottelukunnan käytännön toiminnan toteuttamisesta.

Hyvinvointitoimialan toimialajohtaja toimii kaupungin työntekijöiden työsuojelupäällikkönä ja vastaa työnantajan edustajana työsuojeluun liittyvästä yhteistoiminnasta, henkilöstön työsuojelun kehittämisestä ja yhteistyöstä esimiesten, työntekijöiden sekä työterveyshuollon kanssa.

TALOUSARVION LÄHTÖKOHDAT JA TOIMINNAN MUUTOKSET VUONNA 2024

Kuten muutkin toimialat, myös hyvinvointitoimia on kohdannut talousarviota laatiessa merkittäviä haasteita. Kesäkuussa 2023 hyväksytyssä TA24 raamissa ei ole huomioitu tiettyjä olennaisia eriä, (esim. erillisiä, kokouspalkkiot, ICT-palvelut) sillä ne puuttuivat myös talousarvion raamin pohjana olleesta 2023 talousarviosta. Toimialan talousarviota valmisteltiin alun perin kesäkuussa saadun raamin ja ohjeistuksen mukaan. Ulkoisiin kuluihin oli syyskuussa löydetty säästöjä annetun 2% vaatimuksen sijasta noin 4 % edestä. Hyvinvointitoimialalla tarkasteltiin kaikkia ulkoisia menoja siltä osin, kun ne oli raamissa huomioitu. Kuitenkin tämän jälkeen on jouduttu budjetoimaan puuttuvia välttämättömiä eriä, jonka vuoksi talousarvion ulkoiset toimintakulut ovat kasvaneet alkuperäisen TA2023 tasosta n. 195 t€ euroa euroa. Korotusta tekee tietysti myös yleiset palkankorotukset sekä esitetty uusi kotouttamistyön resurssi.

Sisäisissä vuokrissa on viimevuoteen verraten vähennystä 443 t€ verran, joka johtuu vanhan uimahallin, pappilantien sekä Artjärven varaston sisäisten vuokrien poistumisesta. On huomioitava, että vuonna 2023 talousarvioon on alunperin budjetoitu sisäinen vuokra uimahallin ja areenan osalta väärin. Virhe on korjattu, mutta raamivaiheessa sisäinen muutos kirjanpidossa oli tekemättä, ja se vääristää raamia - 589 588 euroa. Hyvinvointitoimialan ulkoiset ja sisäiset toimintatuotot ovat yhteensä 615 t€. Toimintatuotot kasvavat edelliseen talousarvioon verrattuna n. 62 t€. Toimialan ulkoiset ja sisäiset toimintakulut yhteensä ovat 4 530 410 euroa. Toimintakulut ovat vähentyneet edelliseen talousarvioon verraten 234t€. Henkilöstökulut ovat nousseet 146 t€ verrattuna edelliseen talousarvioon.

Henkilöstö- ja sisäisiin kuluihin ei ohjeistuksen mukaan tarvinnut kohdistaa säästötoimia. Toimialan toimintakuluja ei pystytty vähentämään merkittävästi määrää, sillä toimialan ulkoiset toimintakulut ovat vain -1 151 920 euroa, joista henkilöstökulujen osuus on 688 760 euroa. Säästöjä on tässä vaiheessa etsitty toimintakuluista puuttumatta vielä merkittävästi palvelutasoon. Sopeutusta ja mahdollista laadun heikkenemistä tullaan kuitenkin vuoden 2024 aikana tekemään. Koko toimialan toimintakate vuodelle on -7% (296 347€) edellisvuoteen verrattuna.

Toimintakauden haasteena on toimintaan nähden liian vähäinen henkilöstöresurssi. Orimattilassa on panostettu viime vuosina liikuntapaikkarakentamiseen valtavasti, mutta samaan aikaan resurssit niiden ylläpitoon ovat vähentyneet. Turvalliset ja hoidetut liikuntapaikat ovat yksi keskeinen elementti kuntalaisten liikkumismahdollisuuksien edistämiseksi. Nykyisellä resurssilla ja henkilöstömäärällä on sopeutettava toimintaa ja liikuntapaikkojen hoitoa keväästä 2024 alkaen kunnossapidettävien liikuntapaikkojen vähentämisellä sekä palvelutason laskemisella esimerkiksi Orimattila Areenalla ja urheilukentillä tapahtuvien tapahtumien osalta.

Mikäli säästötoimia on etsittävä näiden lisäksi myös muualta palveluista, keskeinen toimenpide olisi uimahallin ja lipunmyynti- sekä kahviopalvelujen aukioloaikojen supistaminen. Uimahallin aukioloaikojen supistamisella ei saada merkittäviä säästöjä ilman henkilöstön vähentämistä. Uimahallin laajat aukioloajat ovat mahdollistaneet ohjattujen liikuntaryhmien lisäämisen uinninvalvojen kasvaneen henkilöstöresurssin myötä, mutta se on vaikuttanut myös keskeisesti uimahallin käyttöasteeseen ja myyntituottoihin. Vanhan uimahallin kävijämääriin nähden uimahallin ensimmäisen toimintakauden kävijämäärä oli 210% (58 305) verrattuna vanhan uimahallin vuoden 2019 kävijämäärään (27 788) ja myyntituotot olivat 295 000 € eli kaksinkertaiset vanhan uimahallin aikaisiin myyntituottoihin verrattuna. Aukioloaikojen supistaminen ja henkilöstön vähentäminen vaikuttaisi laskevasti myös myyntituottoihin, rakennuksen kiinteiden kustannusten säilyessä kuitenkin lähes entisellään. Alueellisesti on myös tärkeä huomioida Hollolan uimahallin remontti ja kokonaissulku vuosina 2024-2026, jolloin Orimattilan uimahallilla on hyvä sijainti ja olosuhteet Hollolan asukkaiden tavoittamiseksi.

Maahanmuuttotyössä resurssi on ollut vuoden 2023 riittämätön. Kiintiöpakolaisia on tullut huomattavasti edellisvuotta enemmän, ja lisäksi kaupungissa on aloittanut toimintansa vastaanottokeskus. Vastaanottokeskuksessa asuvat tilapäisen suojelun asiakkaat saavat hakea kotikuntaa keväällä 2024 ja tähän, sekä uusien että vanhojen kiintiöpakolaisten vastaanottoon on varattava lisäresurssia. Talousarviossa on esitetty määrärahaa 1htv määräaikaisen kotouttamisohjajan palkkaamiseksi. Kotouttamisohjajan palkkakustannukset tulevat suurilta osin korvatuksi laskennallisina korvauksina, joita arvioidaan vuonna 2024 tulevan n. 60 000 euroa. Mikäli henkilöresurssia tähän ei myönnetä, tulee pohdittavaksi, onko Orimattilan kaupungilla jatkossa edellytyksiä ottaa vastaan kiintiöpakolaisia. Lisäksi vuonna 2025 voimaan tuleva kotolain uudistus lisää edelleen kunnan tehtäviä maahanmuuttajien palveluissa.

Hyvinvointitoimialan taktiset tavoitteet vuodelle 2024 ovat

1. Aktiivisuuden ja mielekkään arjen mahdollistaminen eri väestöryhmille
2. Kuntalaisen osallisuuden kokemuksen vahvistaminen

Aktiivisen ja mielekkään arjen mahdollistaminen eri väestöryhmille

Väestön ikääntyminen ja eri väestöryhmien vähäinen fyysinen aktiivisuus ja toisaalta liiallinen paikallaanolo haastaa sekä yhteiskunnallisesti että paikallisesti. Toiminnallisesti talousarviokaudella pyritään tavoittamaan eri toimenpitein yhä useampi terveytensä kannalta liian vähän liikkuva kuntalainen aktiivisemman ja liikunnallisemman arjen pariin tarjoamalla samaan aikaan jo liikkuville kuntalaisille mahdollisuuden monipuolisiin liikunta- ja harrastusmahdollisuuksiin. Ohjatulla liikunnalla ei tavoiteta kattavasti kuntalaisia liikkumaan, joten painopistettä siirretään oletusten sijaan kuntalaisten liikkumisen esteiden todelliseen ymmärtämiseen ja näihin kohdennettujen ratkaisujen tekemiseen. Maahanmuuttajien vapaa-ajan palvelutarjonta keskittyy usein monikulttuurikeskusten toiminnan ympärille ja monet maahanmuuttajaryhmät ovat itse aktiivisia kulttuuritapahtumien ja kokoontumisten järjestämisessä. Maahanmuuttajia ei tulisi kuitenkaan nähdä erillisenä väestöryhmänä, vaan heidät tulisi integroida vahvemmin kantaväestön kulttuuri- ja harrastustoimintaan.

Ikääntyneitä aktivoidaan liikunnallisesti, kulttuurillisesti, yhteisöllisesti, ja luomalla sosiaalisia kontakteja. Toimintaa muutetaan ikääntyneiden toiveiden pohjalta aktiivisesti. Mahdollistetaan osallistuminen omassa arkiympäristössä viemällä palveluita kylille sekä järjestämällä yhteiskuljetuksia. Nähdään ikääntyvä väestö voimavarana ja tuetaan erilaisia vapaaehtoistoiminnan muotoja sekä järjestöjen toimintaa.

Vahvistetaan yhteistyörakenteita eri tahojen välillä siten, että erilaiset osallisuuden alustat ja toimijat toimivat koordinoitusti. Orimattilan kaupunki luo osallisuuden rakenteita ja toimintamalleja yhteistyössä toimijaverkoston kanssa. Kaupunkilaisille aktiivista ja mielekästä arkea vahvistetaan tekemällä näkyväksi vaikuttamisen ja osallisuuden ja osallistumisen erilaiset kanavat ja foorumit.

Kuntalaisen osallisuuden kokemuksen vahvistaminen

Osallisuus on vahvasti koko toimialan palveluissa sekä niiden kehittämisissä mukana. Osallisuus liittyy vahvasti demokratiaan. Kansalaisten osallistumisesta ja osallisuudesta on säädetty perustuslaissa (2 §) ja kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia turvaava lainsäädäntö on laaja-alainen. Osallisuuden käsitteen ilmaantuminen julkiseen keskusteluun Suomessa kytkeytyy kansalaisosallistumisen edistämisen pyrkimyksiin. Nykyään kunnat, kansalliset instituutiot ja monet muut toimijat ovat lakisääteisesti veloitettuja edistämään osallistumista kuulemalla ja osallistamalla ihmisiä. Osallisuuden vaikutuskanavat ovat moninaiset. Tänä päivänä kunnat ja kaupungit ovat ymmärtäneet kuntalaisosallisuuden merkityksen ja ovat valmiita käyttämään siihen resursseja ja aikaa.

Liikuntapalveluissa on vuonna 2023 käynnistetty työ liikuntapalveluiden ulkopuolella olevien kuntalaisten osallistamiseksi palvelujen ja prosessien kehittämiseen. Erityinen painopiste on jo edellä mainittu liikkumisen esteiden ymmärtäminen ja palveluiden kehittämisessä on otettu mukaan palvelumuotoilun menetelmät. Kuitenkin on ymmärrettävä, että terveytensä kannalta liian vähän liikkuvien ryhmää ei voida mieltää yhdeksi samanlaiseksi ryhmäksi, vaan jokaisella yksilöllä on erilaiset esteet, tarpeet ja mahdollisuudet liikunnalle. Lisäksi osallistumistavat poikkeavat toisistaan eri väestö- ja kohderyhmissä. Vuoden 2024 painopisteenä ovat lapsiperheet ja jatkuvuutena on tarkoitus laajentaa toimintamallia kohderyhmittäin eri väestöryhmiin. Myös nykyisten asiakkaiden osallisuutta liikuntapalveluissa on pyritty edistämään helpommin saavutettavilla palautekanavilla ja niitä kautta tulleiden palautteiden nopeammalla reagoinnilla ja tätä kehitetään edelleen toimintavuonna 2024. Osallisuusohjelman laatiminen ja sen yhteydessä toteutettavat asukasillat ovat yksi merkittävä keino osallisuuden kokemuksen vahvistamiseksi ja asukasosallisuuden ymmärtämisen lisäämiseksi.

Hankkeet

Liikkuva Arki Orimattilassa 2024 (hanke varmistuu vasta 3/2024)	17 000
---	--------

Investoinnit

Yhteiskoulun lähiliikunta-alue	190 000
Luontoreittien peruskunnostus	25 000
Lähiliikuntapaikkojen peruskunnostus	20 000
Kalliojärven hyppytornin ja laiturin uusinta	50 000
Latukone	230 000

Suunnitteluvuodet 2025 - 2027; keskeiset toiminnan linjaukset ja muutokset kehittämisohjelman mukaisesti

Hyvinvointitoimialan keskeiset toiminnan linjaukset ovat palveluiden parempi kokonaishallinta, suunnitelmallisuus, ennakoitavuus ja resursseihin sopeuttaminen. Toimialan toiminnasta viestiminen sekä digitaalisuuden edistäminen tukevat perustehtävän toteuttamista sekä toiminnan avaamista. Tämä tulee näkymään myös tulevien vuosien toiminnassa. Osallisuuden kehittäminen ja asukkaiden oman aktiivisuuden tukeminen sekä kaupungin roolin muuttaminen yhä enemmän mahdollistajaksi tulee näkymään ja toteutumaan toimialan arkityössä sekä toiminnan ohjaamisessa. Tämä on edellytys kaupungin hyvinvointityön toteutumiselle jatkossa, mutta myös tärkeä osa uuden kunnan roolin omaksumista.

Vuoden 2023 alusta käyttöön tullut Hyte-kerroin ohjaa edelleen kaupunkia hyvinvointityössä vaikuttamalla valtionosuuden hyte-kertoimeen sen mukaisesti, miten kaupunki on hyvinvoinnin- ja terveydenedistämistyötä tehnyt.

Tuloarviot ja määrärahat

RAPORTTI YHTEENSÄ	TP 2022	TA+MUUT. 2023	VH 2024	Ero%
TOIMINTATUOTOT				
MYNTITUOTOT	42 594	226 000	67 733	-70,0
MAKSUTUOTOT	177 242	270 800	286 882	5,9
TUET JA AVUSTUKSET	32 675	21 000	21 000	0,0
MUUT TOIMINTATUOTOT	57 067	35 000	239 832	585,2
TOIMINTATUOTOT	309 579	552 800	615 447	11,3
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-482 774	-543 060	-688 760	26,8
PALKAT JA PALKKIOT	-389 407	-447 820	-566 220	26,4
HENKILÖSIVUKULUT	-93 368	-95 240	-122 540	28,7
ELÄKEKULUT	-79 249	-78 290	-101 570	29,7
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-14 119	-16 950	-20 970	23,7
PALVELUJEN OSTOT	-367 962	-411 350	-450 249	9,5
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-81 670	-98 550	-94 710	-3,9
AVUSTUKSET	-41 002	-46 000	-46 000	0,0
MUUT TOIMINTAKULUT	-1 468 280	-3 665 150	-3 250 691	-11,3
TOIMINTAKULUT	-2 441 688	-4 764 110	-4 530 410	-4,9
TOIMINTAKATE	-2 132 109	-4 211 310	-3 914 963	-7,0

Tulosalueet

200 HYVINVOINTIPALVELUT	TP 2022	TA 2023	VH 2024
--------------------------------	----------------	----------------	----------------

Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)

Toimintatulot	47	34	69
Toimintamenot	-190	-223	-356
Toimintakate (Netto)	-143	-189	-287

201 LIIKUNTATOIMI	TP 2022	TA 2023	VH 2024
--------------------------	----------------	----------------	----------------

Toimintatulot	263	519	546
Toimintamenot	-2 240	-4 516	-4 150
Toimintakate (Netto)	-1 977	-3 998	-3 604

202 OSALLISUUDEN EDISTÄM	TP 2022	TA 2023	VH 2024
---------------------------------	----------------	----------------	----------------

Tuloarviot ja määrärahat (1000 euroa)

Toimintamenot	-11	-25	-24
Toimintakate (Netto)	-11	-25	-24

Taktiset tavoitteet

Strateginen tavoite	Taktinen tavoite	Mittari ja tavoitetaso
Älykkäät ja tarvetta vastaavat palvelut	Aktiivisen ja mielekkään arjen mahdollistaminen eri väestöryhmille	<p>Kaupungissa tarjolla oleva vapaa-ajan toiminta sekä osallistumisen ja osallisuuden kanavat ovat helposti löydettävissä ja saavutettavissa.</p> <p>Mittarit:</p> <p>Ohjattujen toimintojen osallistujamäärät kehittyvät positiiviseen suuntaan</p> <p>Maakunnalliset ja valtakunnalliset tutkimukset ja niistä saatavat indikaattorit (hyvinvointikysely, ktk)</p> <p>Osallisuusohjelma valmistuu</p> <p>Tapahtumien osallistujamäärät ja niistä saatu palaute</p>
Elämän ja yrittämisen yhteistyöalusta	Kuntalaisen osallisuuden kokemuksen vahvistaminen	<p>Osallisuuden kokemus kasvaa lähtötasosta.</p> <p>Liian vähän liikkuvien liikkumisen esteet on selvitetty ja löydetty keinoja niiden poistamiseksi.</p> <p>Mittarit:</p> <p>TEA-viisari tiedonkeruun osallisuusmittari, alueellinen hyvinvointikysely, osallisuuden kokemuksen laadullinen kyselytutkimus</p> <p>Väestöryhmäkohtainen tutkimus tehty vähintään yhdestä väestöryhmästä.</p>

Operatiiviset tavoitteet

Operatiivinen tavoite	Mittari ja tavoitetaso
1.1 Seurojen liikuntatarjonta helposti saavutettavaksi	<p>Luodaan kotisivuille linkki valtakunnalliseen harrastushaku-portaaliin, johon ohjeistetaan seurat syöttämään tietonsa. Tiedotetaan alustasta eri kanavissa.</p> <p>Mittari: Linkki kotisivuille on laadittu ja seurat on ohjeistettu syöttämään tietonsa palveluun. Alustasta on tiedotettu eri kanavilla.</p>
1.2 Omaehtoisen liikunnan ja liikkumisen tukeminen	<p>Tuetaan omaehtoisten liikkumismahdollisuuksien saavutettavuutta liikkumisen esteiden vähentämisellä ja kannustetaan eri väestöryhmiä omaehtoiseen liikkumiseen erilaisten kampanjoiden keinoin.</p> <p>Mittari: vuoden aikana järjestettyjen kampanjoiden määrä, tehtyjen toimenpiteiden määrä liikkumisen esteiden (mm. maantieteelliset, asenteelliset, taidolliset, tiedolliset ja ajalliset) poistamiseksi</p>
1.3 Tilojen varausten sekä tuotteiden hankinnan helpottaminen	<p>Verkkokaupan käyttöönotto yksityishenkilön tilavarauksiin sekä uimahallin ja kuntosalin tuotteisiin</p> <p>Mittari: verkkokauppa on käyttöön otettu ja toiminnassa</p>
1.4 Osallisuuden rakenteiden ja toimintamallien luominen yhteistyössä toimijaverkoston kanssa	<p>Osallisuusohjelma on laadittu yhteistyössä monipuolisen toimijaverkoston kanssa.</p> <p>Mittari: osallisuusohjelma on hyväksytty vuoden 2024 aikana.</p>
1.5 Tehdään näkyväksi vaikuttamisen ja osallisuuden erilaiset kanavat	<p>Osallisuusohjelma on laadittu yhteistyössä monipuolisen toimijaverkoston kanssa.</p> <p>Mittari: osallisuusohjelma on hyväksytty vuoden 2024 aikana ja ohjelmassa on kuvattu vaikuttamisen foorumit.</p>
1.6 Lisätään ikääntyvien osallistumisen mahdollisuuksia	<p>Yhä useampi ikäihminen pääsee osallistumaan itselleen mieleiseen toimintaan.</p> <p>Mittari: Toimintaan ja tapahtumiin osallistuvien määrä kasvaa, tavoitettujen ikääntyneiden määrä omilla asuinalueillaan kasvaa</p>
1.7 Edistetään maahanmuuttajien taitojen karttumista arjessa joka kasvattaa osallisuuden kokemusta ja yhteiskuntaan kiinnittymistä	<p>Järjestetään laadukkaat alkuvaiheen palvelut sekä alkukartoitus, jotta kuntaan integroitumien sujua helposti.</p> <p>Mittari: laadullinen palautekysely, maahanmuuttajien osallistuminen eri palveluihin</p>
1.8 Huomioidaan kaikessa toiminnassa kaikki väestöryhmät	<p>Kaikki väestöryhmät osallistuvat paikallisiin vapaa-ajantoimintoihin aktiivisesti.</p> <p>Mittari: tapahtuma / toimintakohtainen seuranta</p>
2.1 Liian vähän liikkuvien orimattilaisten työikäisten ja lapsiperheiden osallistaminen palveluiden ja prosessien kehittämiseen	<p>Selvitetään liian vähän liikkuvien orimattilaisten liikkumisen esteitä ja kehitetään niiden pohjalta toimenpiteitä liikkumisen edistämiseksi.</p> <p>Mittari: Vähintään yhden väestöryhmän liikkumisen estei-</p>

	den kartoitus sekä toimenpiteiden laatiminen niiden pohjalta. Prosessiin osallistuneiden määrä.
2.2 Orimattilan kaupunki toimii aktiivisesti erilaisen osallisuustoiminnan mahdollistajana ja osallisuustoimijaverkoston taustatukena.	<p>Kaupunkilaisten osallisuuden kokemus eri yhteyksissä kasvaa</p> <p>Mittari: TEA-viisari tiedonkeruun osallisuusmittari, alueellinen hyvinvointikysely, osallisuuden kokemuksen laadullinen kyselytutkimus</p>

Henkilöstömäärät

Henkilöstömäärä	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Hyvinvointipalvelut	2	3	4	4	4
Liikuntapalvelut	8 (+1)	9	9	10	10
Toimiala yht.	10 (+1 määräaikainen testamenttivain)	12	13	14	14

Suoritteet ja tunnusluvut

Suorite, tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Uimahallin kävijät	33 672	85 000	70 000
Kuntosalin kävijät	11 359	35 000	35 000
Liikuntaryhmien kävijät	9 771	12 000	12 000
Liikuntaneuvonnan asiakkaat		30	50
Avoimen päivätoiminnan- ja kuntosaliryhmien säännölliset kävijämäärät			1350
Senioripalveluiden järjestämät tapahtumat ja niiden osallistujamäärät			3000